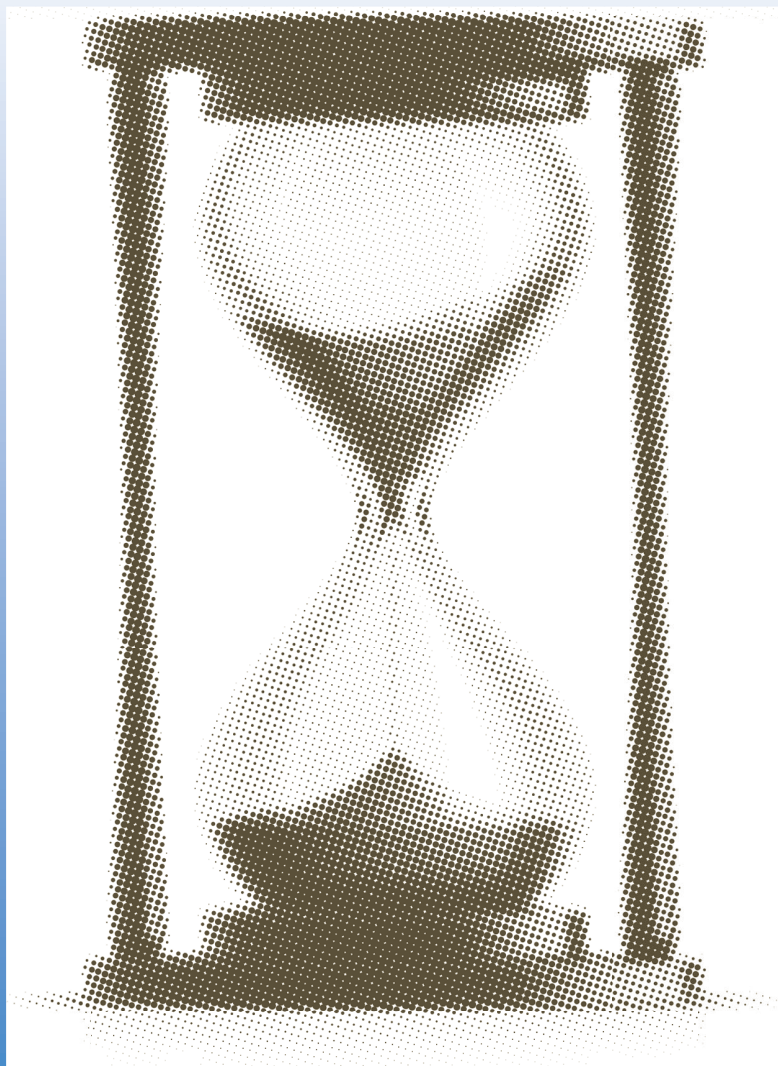

Zgodovinski časopis

HISTORICAL REVIEW

ZČ | Ljubljana | 79 | 2025 | št. 1-2 (171) | str. 1–232

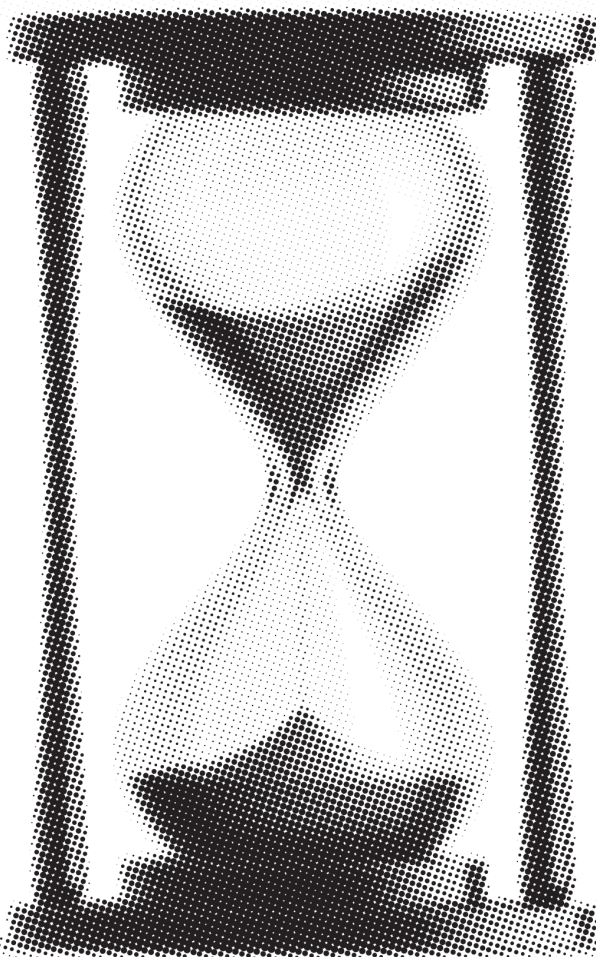

Dušan Mlacovič, *Inventar rodbine Brate (Bratti) iz Kopra iz leta 1429: vpogled v svet plemstva največjega poznosrednjeveškega urbanega središča na Slovenskem* • Ante Bećir, *Tracing Factions and Power Struggles in Late Medieval Trogir* • Damir Globočnik, *Prešeren, dunajska Slovenija in graški Triglav. Prešernove proslave na Dunaju in v Gradcu v zadnjih desetletjih 19. stoletja* • Marija Waukonig, *Ivan Žolger: Staatsrechtler – Minister ohne Portefeuille – Delegat. Studie zur Elitentransformation in der späten Habsburgermonarchie* • Ilse Reiter-Zatloukal, *Die Staatsbürgerschaft der bosnisch-herzegowinischen Beamten vor und nach dem Umbruch 1918 mit besonderem Fokus auf ihre Übernahme in den österreichischen Staatsdienst und ihre Bezügeansprüche* • Uroš Košir – Aleš Bedič, *Srebrna ptica izpod Jalovca – usoda letala Consolidated B-24G Liberator 42-78259 »Bugs« in njegove posadke* • Radenko Ščekić – Aleksandar Čuković, *Political Transition in Montenegro 1989–2010*

Zgodovinski časopis

HISTORICAL REVIEW

ZČ | Ljubljana | 79 | 2025 | št. 1-2 (171) | str. 1–232

Izdaja
ZVEZA ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
Ljubljana

GLASILO ZVEZE ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Mednarodni uredniški odbor: dr. Kornelija Ajlec (SI), dr. Tina Bahovec (SI),
dr. Bojan Balkovec (SI) (tehnični urednik), dr. Rajko Bratož (SI),
dr. Ernst Bruckmüller (AT), dr. Liliana Ferrari (IT), dr. Ivo Goldstein (HR),
dr. Žarko Lazarević (SI), dr. Dušan Mlacović (SI) (namestnik odgovornega
urednika), dr. Božo Repe (SI), dr. Franc Rozman (SI), Janez Stergar (SI),
dr. Imre Szilágyi (H), dr. Peter Štih (SI) (odgovorni urednik), dr. Marta
Verginella (SI), dr. Peter Vodopivec (SI), dr. Marija Wakounig (AT)

Za vsebino prispevkov so odgovorni avtorji, prav tako morajo poskrbeti za
avtorske pravice za objavljeno slikovno in drugo gradivo, v kolikor je to
potrebno. Ponatis člankov in slik je mogoč samo z dovoljenjem uredništva in
navedbo vira.

Redakcija tega zvezka je bila zaključena 7. april 2025.

Oblikovanje in oprema: Vesna Vidmar

Sedež uredništva in uprave: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, tel.: (01) 241-1200,
e-pošta: info@zgodovinskicasopis.si; <http://www.zgodovinskicasopis.si>

Letna naročnina: za leto/letnik 2025: za nečlane in zavode 32 €, za društvene člane 24 €,
za društvene člane – upokojence 18 €, za društvene člane – študente 12 €.
Cena tega zvezka v prosti prodaji je 16 € (z vključenim DDV).

Naročnina za tujino znaša za ustanove 45 €, za posameznike 35 €
in za študente 25 €.

Plačuje se na transakcijski račun: SI 56020 1 000 12083935
Zveza Zgodovinskih društev Slovenije, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana,
Slovenija
Nova Ljubljanska banka, d.d., Trg Republike 2, 1520 Ljubljana LJBAS12X

Sofinancirajo: Publikacija izhaja s finančno pomočjo Javne agencije za raziskovalno
dejavnost RS

Prelom: ABO grafika d.o.o. – zanjo Igor Kogelnik

Tisk: ABO grafika d.o.o., Ljubljana, junij 2025

Naklada: 500 izvodov

Zgodovinski časopis je evidentiran v naslednjih mednarodnih podatkovnih
bazah: Scopus, European Reference Index for the Humanities (ERIH),
Historical Abstracts, International Bibliography of the Social Sciences,
ABC CLIO, America: History and Life, Bibliography of the History of Art,
Ulrich's Periodicals Directory, Russian Academy of Sciences Bibliographies.

<http://www.zgodovinskicasopis.si>
info@zgodovinskicasopis.si

ISSN 0350-5774	
UDK	949.712(05)
UDC	

BULLETIN OF THE HISTORICAL ASSOCIATION OF SLOVENIA (HAS)

International Editorial Board: Kornelija Ajlec, PhD, (SI), Tina Bahovec, PhD, (SI), Bojan Balkovec, PhD, (SI) (Technical Editor), Rajko Bratož, PhD, (SI), Ernst Bruckmüller, PhD, (AT), Liliana Ferrari, PhD, (IT), Ivo Goldstein, PhD, (HR), Žarko Lazarević, PhD, (SI), Dušan Mlacović, PhD, (SI) (Deputy Editor-in-Charge), Božo Repe, PhD, (SI), Franc Rozman, PhD, (SI), Janez Stergar (SI), Imre Szilágyi, PhD, (H), Peter Štih, PhD, (SI) (Editor-in-Chief), Marta Verginella, PhD, (SI), Peter Vodopivec, PhD, (SI), Marija Wakounig, PhD, (AT)

The authors are responsible for the contents of their articles, they must also secure copyrights for the published photographs and figures when necessary. Reprints of articles, photographs, and graphic material are only allowed with explicit permission of the editorial office and must be cited as sources.

The editing of this issue was completed on April 7, 2025.

Design: Vesna Vidmar

Headquarters and Mailing Address: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenia, phone: +386 1 241-1200, e-mail: info@zgodovinskiasopis.si; <http://www.zgodovinskiasopis.si>

Annual Subscription Fee (for 2025): non-members and institutions 32 €, HAS members 24 €, retired HAS members 18 €, student HAS members 12 €.

Price: 16 € (VAT included).

Subscription Fee: foreign institutions 45 €, individual subscription 35 €, student subscription 25 €
Transaction Account Number: SI 56020 1 000 12083935
Zveza Zgodovinskih društev Slovenije, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana,
Nova Ljubljanska banka, d.d., Trg Republike 2,
1520 Ljubljana LJBASI2X

Co-Financed by: Slovenian Research Agency

Printed by: ABO grafika d.o.o., Ljubljana, June 2025

Print Run: 500 copies

Historical Review is included in the following international databases: Scopus, European Reference Index for the Humanities (ERIH), Historical Abstracts, International Bibliography of the Social Sciences, ABC CLIO, America: History and Life, Bibliography of the History of Art, Ulrich's Periodicals Directory, Russian Academy of Sciences Bibliographies.

<http://www.zgodovinskiasopis.si>
info@zgodovinskiasopis.si

ISSN 0350-5774	
UDK	949.712(05)
UDC	

Razprave – Studies

- Dušan **Mlacović**, Inventar rodbine Brate (Bratti) iz Kopra iz leta 1429:
vpogled v svet plemstva največjega poznosrednjeveškega
urbanega središča na Slovenskem8–27
The inventory of the Brate (Bratti) family of Koper from 1429:
an insight into the world of the nobility of the largest late
medieval urban centre in Slovenia
- Ante **Bećir**, Tracing Factions and Power Struggles
in Late Medieval Trogir28–57
Sledenje frakcijam in spopadi za oblast v poznosrednjeveškem Trogirju
- Damir **Globočnik**, Prešeren, dunajska Slovenija in graški Triglav.
Prešernove proslave na Dunaju in v Gradcu v zadnjih
desetletjih 19. stoletja58–103
Prešeren, The Vienna Slovenija Society and the Graz Triglav
Society. Prešeren Celebrations in Vienna and Graz in the Final
Decades of 19th Century
- Marija **Waukonig**, Ivan Žolger: Staatsrechtler – Minister ohne
Portefeuille – Delegat. Studie zur Elitentransformation in
der späten Habsburgermonarchie 104–119
Ivan Žolger: ustavni pravnik – minister brez listnice – delegat.
Prispevek k transformaciji elit v pozni Habsburški monarhiji
- Ilse **Reiter-Zatloukal**, Die Staatsbürgerschaft der bosnisch-herzegowinischen
Beamten vor und nach dem Umbruch 1918 mit besonderem
Fokus auf ihre Übernahme in den österreichischen Staatsdienst
und ihre Bezügeansprüche 120–151
Državljanstvo bosansko-hercegovskih uradnikov pred in po prevratu
leta 1918 s posebnim poudarkom na njihovem prehodu v avstrijsko
državno službo in njihovih pravicah do plače in pokojnine
- Uroš **Košir** – Aleš **Bedič**, Srebrna ptica izpod Jalovca – usoda
letala Consolidated B-24G Liberator 42-78259 »Bugs«
in njegove posadke 152–182
The Silver Bird Beneath Jalovec – The Fate of the Consolidated
B-24G Liberator 42-78259 “Bugs” and Its Crew

Radenko Šćekić – Aleksandar Ćuković, Political Transition in Montenegro 1989–2010	184–203
Politična tranzicija v Črni gori 1989-2010.	

V spomin – In memoriam

Iskra Vasiljevna Čurkina (Željko Oset)	206–207
Gerhard Pferschky (Peter Štih)	208–209

Ocene in poročila – Reviews and Reports

Herwig Wolfram, Arnulf von Kärnten. Eine biographische Skizze (Peter Štih)	212–215
Jernej Kotar, Deželnoknežja oblast in uprava Friderika III. na Kranjskem (1435–1493) (Jaka Banfi)	216–219
Jure Volčjak, Vizitacijski zapisniki kranjskih arhidiakonotov goriške nadškofije 1752–1757; Vizitacijski zapisniki kranjskih arhidiakonotov goriške nadškofije 1761–1771 (Janez Höfler)	220–223
Robin Okey, Towards Modern Nationhood: Wales and Slovenia in Comparison, c. 1750–1918 (Jan Bernot)	224–226
Mojca Ramšak, Antropologija vonja (Jernej Kotar)	227–228

* * *

Navodila avtorjem prispevkov za Zgodovinski časopis	229–232
Instructions for Authors	

V spomin

Iskra Vasiljevna Čurkina (24. 11. 1931– 5. 12. 2024)

Foto: Miran Hladnik

Iskra Vasiljevna Čurkina, doktorica zgodovinskih znanosti, upokojena raziskovalka Inštituta za slovanske vede Ruske akademije znanosti v Moskvi, se je rodila in vse življenje živel v Moskvi. Je prva ruska karierna raziskovalka slovenske zgodovine, zaslužna tudi za vzpostavitev pogojev za profesionalno raziskovanje slovenske zgodovine in vzgojo akademskih naslednikov (Ljubov Aleksejevna Kirilina, Nadžeda Sergejevna Pilikova) v Rusiji. Postavila je temelje akademske slovenistike v Sovjetski zvezi, vzgojila je svoje naslednike, s svojim delovanjem izven Sovjetske zveze pa

je okrepila ugled ruske slavistike v mednarodnem akademskem okolju.

Čurkina je bila po zaključenem študiju na Zgodovinski fakulteti Moskovske državne univerze M. V. Lomonosova (1954) sprva profesorica zgodovine v srednji šoli v Krasnogorsku, mestu na obrobju Moskve, nato pa se je zaposlila na Inštitutu za slovanske vede Ruske akademije znanosti, kjer je bila zaposlena polnih 60 let (1958–2018). Skozi kariero je napredovala od mlajše raziskovalke do vodilne znanstvenice v oddelku zgodovino slovanskih narodov jugovzhodne Evrope v novem veku.

Leta 1963 je zagovarjala kandidatsko disertacijo *«Развитие горной промышленности в словенских землях в XVI в.»* [*Razvoj rudarske industrije na slovenskih ozemljih v 16. stoletju*], leta 1980 pa je doktorirala z disertacijo *«Словенское национально-освободительное движение в XIX в. и Россия»* [*Slovensko narodno-emancipacijsko gibanje v 19. stoletju in Rusija*].

Njena glavna raziskovalna področja so bila: 1.) rusko-slovenski znanstveni in kulturni stiki – raziskovala je vpliv ruske kulture in družbene misli na slovensko kulturo in družbo, predvsem v obdobju dolgega 19. stoletja; 2.) zgodovina Slovenije in kulturno sodelovanje med slovanskimi narodi – raziskovala je narodna gibanja slovanskih narodov, medverske odnose med slovanskimi narodi in prisotnost panslavističnih idej v političnem ter kulturnem diskurzu; 3.) slovanski narod(nost)ni koncepti v Srednji Evropi in na Balkanu – panslavizem, avstroslavizem in jugoslavizem.

V svoji karieri je Čurkina objavila več kot 300 znanstvenih besedil, med njimi tudi sedem monografij: (1) *Matija Majar Ziljski*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1974; (2) *Словенское национально-освободительное движение в XIX в. и Россия*. Москва: Наука, 1978; (3) *Русские и Словенцы. Научные связи конца XVIII в. – 1914 г.* Москва: Наука, 1986; (4) *Rusko-slovenski kulturni stiki: Od konca 18. stoletja do leta 1914*. Ljubljana: Slovenska matica, 1995; (5) *Протоиерей Михаил Федорович Раевский и югославы*. Москва: Институт славяноведения РАН, 2011; (6) *Россия и славяне в идеологии словенских национальных деятелей XVI в. – 1914 г.* Москва: Институт славяноведения РАН, 2017; (7) *Россия, славянофилы и зарубежные славяне. Очерки истории*. Москва: Индрик, 2020.

Čurkina je pogosto sodelovala v mednarodnih projektih za objavo arhivskih dokumentov; med drugim je bila pobudna monumentalne izdaje publikacije »*Русско-словенские отношения в документах (XII в. – 1914 г.)*« [Rusko-slovenski odnosi v dokumentih (od 12. stoletja do 1914)], ki je izšla leta 2011 v Moskvi. Bila je pobudnica in glavna urednica prve ruske monografije o zgodovini Slovenije (2001).

Sodi v skupino sovjetskih znanstvenikov, ki so v posthruščevski dobi veliko pozornost namenili mednarodnemu sodelovanju. Čurkina je sodelovala na več kot 200 mednarodnih konferencah ter vzpostavila široko mrežo akademskih stikov. Prve stike s slovenščino in slovenskim okoljem je Čurkina vzpostavila preko Janeza Zora, svojega učitelja slovenskega jezika. Za vzpostavitev stikov s slovenskimi raziskovalci v Ljubljani pa je zaslužen Silvo Torkar, ki je bil eden njenih najbolj zvestih sopotnikov od prvih stikov od konca šestdesetih letih dalje vse do njenega zadnjega obiska Slovenije v letu 2011. Med slovenskimi zgodovinarji je imela tesne kolegialne stike z Vasilijem Melikom in Franom Zwitterom, torej zgodovinarjema, ki sta imela sorodne raziskovalne afinitete. Po nastanku Republike Slovenije se je odločno zavzela za ohranitev kulturnega sodelovanja, ki je bilo za krajše obdobje prekinjeno, dokler ni bil podpisan sporazum o kulturnem sodelovanju med Rusko federacijo in Republiko Slovenijo. Sledila je doba okrepljenih stikov tako na ravni znanstvenih srečanj, posredovanja in objave arhivskega gradiva ter znanstvenih publikacij.

Čurkina je ostala do konca svojega življenja predana raziskovanju. Njena zadnja objava, »Воспоминания историка« [*Spomini zgodovinarke*] iz leta 2020, odraža globoko ljubezen do Slovenije in predstavlja refleksijo o raziskovanju slovenske zgodovine in njenih sodobnikov v Sloveniji. Ob mojem zadnjem obisku pri njej doma decembra 2021 mi je posredovala pozdrave njej ljubim ljubljanskim kolegom.

Za svoje delo je prejela številne nagrade, med njimi Red za zasluge Republike Slovenije (2011) in medaljo Organizacije združenih narodov za dejanja za korist narodov (2009). Ob svoji osemdesetletnici (2011) je bila izbrana za častno članico Zveze zgodovinskih društev Slovenije; članica krovnega slovenskega zgodovinskega društva je bila od leta 1968, društva The Society for Slovene Studies pa od leta 1990. Ob njeni osemdesetletnici (2011) je izšel spominski zbornik razprav - *Slovenica II.: Славянский межкультурный диалог в восприятии русских и словенцев. К юбилею И.В. Чуркиной*. [*Slovenica II.: Slovanski medkulturni dialog v ruskih in slovenskih predstavah: Ob jubileju I.V. Čurkine*]. Москва: Институт славяноведения РАН.

Željko Oset

ISSN 0350-5774

ZČ | Ljubljana | 79 | 2025 | št. 1-2 (171) | str. 1–232